

Палінчак М. М.

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Король М. М.

*доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Лапа І. В.

*аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Palinchak Mykola

*Doctor of Political Science, Professor,
Dean of the Faculty of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Korol Maryna

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economic Affairs
Uzhhorod National University*

Lapa Ihor

*Postgraduate Student of International Economic Relations Department
Uzhhorod National University*

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ

Анотація. У статті здійснено дослідження проєкту федерального бюджету Німеччини на 2022 рік та фіскального плану уряду до 2025 року. Проаналізовано основні бюджетні показники, офіційні статистичні дані стосовно витрат та доходів бюджету, бюджетного балансу, відношення національного боргу до валового внутрішнього продукту і темпів зростання ВВП країни у 2021 році та прогнозу на 2022–2025 роки. Крім того, розглянуто реалізацію бюджету у 2021 року, заходи стабілізації економічної та фінансової ситуації, запровадженні урядом Німеччини у зв'язку з пандемією COVID-19. Також зроблено аналіз соціальної складової частини бюджету, ролі фінансового контролю у стабілізації ситуації в умовах пандемії та участь Німеччини у вирішенні такого глобального виклику, як безпрецедентно швидка зміна клімату.

Ключові слова: бюджет, фіскальна політика, фінансування, федеральний уряд, інвестиції.

Вступ та постановка проблеми. Федеральний бюджет Німеччини – це щорічний баланс доходів і видатків, який розробляють державні органи для активного впливу на економічний процес та підвищення його ефективності. Бюджет використовується для політичного та адміністративного контролю. Його планування та складання є основою фінансової політики країни. Німеччина є провідною економікою Європи, тому всі процеси, які відбуваються у її фінансовій системі, мають прямий вплив на стан та тенденції в країнах Європейського Союзу. Аналіз формування проєкту бюджету Німеччини та його основних показників, особливо у період пандемії COVID-19, є важливим задля розуміння загального стану економіки Німеччини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у аналіз та формування бюджету Німеччини протягом багатьох років робили провідні експерти у галузі економіки, консультанти федерального уряду Фолькер Віланд, Ахім Трюгер, Моніка Шнітцер, Вероніка Грімм. Аналіз їхніх публікацій та статей, заяв міністра фінансів Німеччини Олафа Шольца, а також офіційних статистичних даних Федерального міністерства фінансів дав змогу проаналізувати показники бюджету Німеччини у 2022 році.

Метою статті є аналіз основних показників бюджету Німеччини у 2022 році, дослідження впливу пандемії коронавірусу на економіку країни, а також розгляд бюджетних планів федерального уряду до 2025 року.

Результати дослідження. 23 червня 2021 року федеральний уряд Німеччини прийняв проєкт федерального бюджету на 2022 рік та фіскальний план до 2025 року. Уряд Німеччини продовжує проводити рішучу фіскальну політику, яка включає масштабні заходи допомоги та рекордні за рівнем інвестиції. Цифри, наведені у цьому проєкті, свідчать про те, що федеральний уряд перебуватиме у хорошому фінансовому стані. Коефіцієнт боргу Німеччини набагато нижчий від прогнозованого і залишається низьким за рівнем міжнародних стандартів.

Проєкт федерального бюджету на 2022 рік показує, що уряд Німеччини продовжує вживати рішучих заходів фіскальної політики. Широка інвестиційна ініціатива, запроваджена урядом, залишається, щоби протистояти наслідкам коронавірусної кризи, і передбачає 51,8 млрд євро інвестиційних витрат [1].

Протягом усіх років, охоплених новим фіскальним планом, рівень державних інвестицій залишатиметься високим – приблизно 51 млрд євро на рік.

Зберігаючи значно вищі рівні інвестицій порівняно з докризовими роками (38,1 млрд євро у 2019 році), уряд також прагне до зміцнення позицій Німеччини як привабливого місця ведення бізнесу [4].

Серед ключових пріоритетів можна виділити інвестиції в такі галузі, як [8]:

- освіта та дослідження;
- цифрова інфраструктура;
- перспективна транспортна інфраструктура;
- кліматично сприятлива трансформація економіки.

Додаткові інвестиційні витрати будуть надходити з різних спеціальних фондів, якими керує федеральний уряд. До них належать спеціальні кошти, спрямовані в енергетику та клімат, цифрову інфраструктуру, розширений догляд за дітьми та розширений цілодобовий догляд за дітьми молодшого віку.

Аналізуючи дані, наведені у таблиці 1, можна зробити висновки, що витрати та доходи згідно з проектом мають однакові значення, витрати на інвестиції протя-

гом цього періоду становитимуть у середньому близько 51 млрд євро.

Рис. 1 демонструє, що сальдо бюджету Німеччини в період з 2016 по 2019 р. набувало позитивних значень. А вже з 2020 р. у зв'язку з пандемією COVID-19 співвідношення доходів та витрат набуло негативного значення і становило -4,19% у 2020 році, а за прогнозами на кінець 2021 року становитиме -5,46%. Проте за прогнозами уряду Німеччини вже у 2022 році це значення становитиме -0,42% і в наступні роки набуде позитивних значень.

Заходи, спрямовані на покращення кліматичної ситуації, є одними із ключових пріоритетів уряду Німеччини. За останні два роки Німеччина виділила понад 80 млрд євро на заходи у сфері кліматичної політики. Нова програма негайних дій на 2022 рік збільшить цю суми приблизно ще 8 млрд євро, і вона становитиме близько 88 млрд євро. Федеральний уряд Німеччини прагне зробити країну локомотивом та новатором у боротьбі зі зміною клімату.

Таблиця 1

Огляд проекту федерального бюджету на 2022 рік та фінансовий план до 2025 року, млрд євро

	Ціль 2021 року	Згідно з проектом бюджету на 2022 рік	Орієнтири фінансового плану, на		
			2023 рік	2024 рік	2025 рік
Витрати	547,7	443	403,4	407,6	408,3
З них інвестиції	59,3	51,8	50,9	50,8	50,8
Доходи	547,7	443	403,4	407,6	408,4
З них податкові надходження	284	315,2	332,9	346,4	359,2
Чисті запозичення	240,2	99,7	5,4	12	11,8

Джерело: [8]

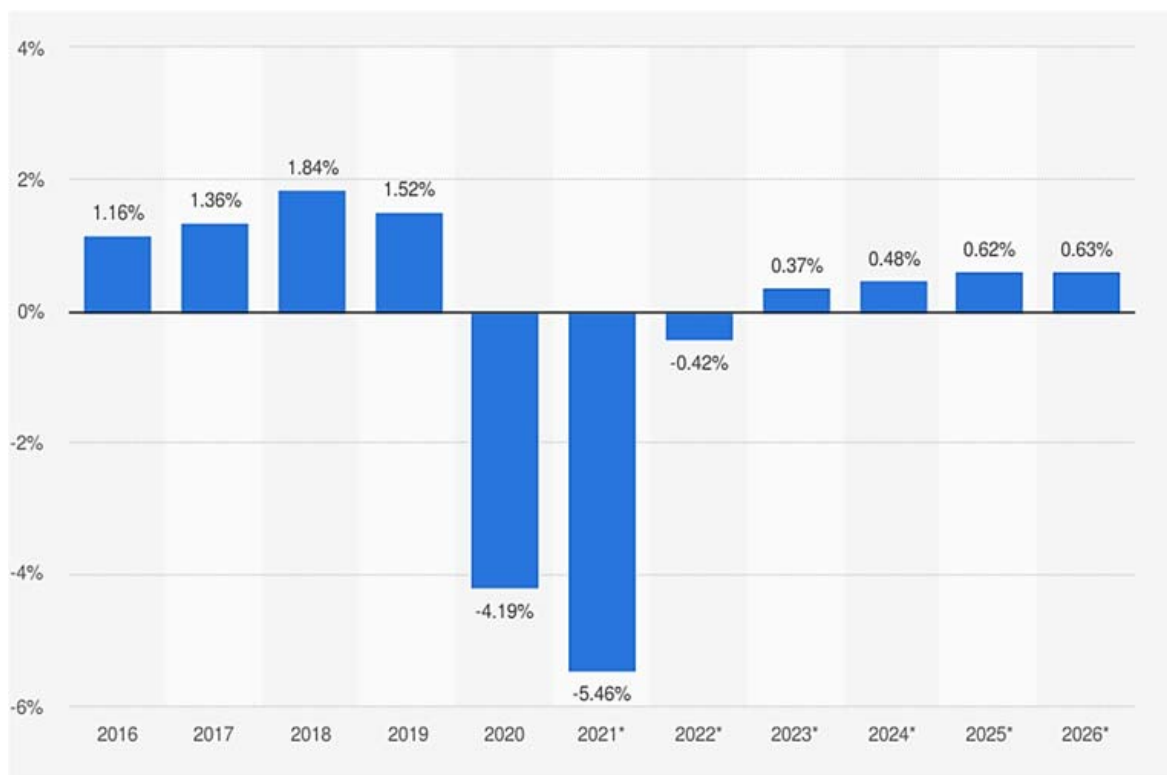


Рис. 1. Бюджетний баланс у 2016–2026 роках, %*

* Прогнозовані дані

Джерело: [3]

Подолання пандемії та стабілізація економіки також є пріоритетними складовими частинами проєкту. Саме тому в проєкті бюджету на 2022 рік передбачено 10 млрд євро фінансування для покриття непередбачених додаткових витрат, спричинених пандемією [10].

20 млрд євро буде виділено для забезпечення повного фінансування програм допомоги бізнесу та спеціального фонду культурних заходів. Розмір спеціальної кредитної програми, якою керує державний банк Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), буде збільшено приблизно до 4 млрд євро, 1,9 млрд євро буде спрямовано на закупівлю вакцин проти COVID-19. Окрім стабілізації та зміцнення економіки, уряд Німеччини також надає пріоритет посиленню соціальної згуртованості.

З цієї причини уряд знову почне обмежувати ставку внесків на соціальне страхування на рівні 40% як у 2021, так і в 2022 р. Метою цих обмежень є забезпечення того, щоб застраховані особи та їхні роботодавці не стикалися з надмірним витратами. Тому уряд надасть Національному фонду охорони здоров'я додатковий грант у розмірі 7 млрд євро [1, 4].

Водночас німецький уряд відповідально ставиться до міжнародного співробітництва в галузях розвитку, гуманітарної допомоги та змін клімату.

З цієї метою проєкт бюджету на 2022 рік передбачає приблизно 2,4 млрд євро додаткового фінансування на ці цілі. Ця сума буде розподілена між бюджетами Федерального міністерства закордонних справ, Федерального міністерства довкілля, охорони природи та ядерної безпеки та Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку. Також додаткові 2 млрд євро будуть виділені на міжнародні заходи боротьби з коронавірусною кризою та міжнародну діяльність у сфері кліматичних змін [6].

Через вплив пандемії на бюджетні витрати, пов'язані з підтримкою урядом фіскальної політики, Німеччині знову доведеться скористатися винятком з «боргового правила» у 2022 фінансовому році.

Німеччина, як і раніше, знаходиться в надзвичайній ситуації, яка не піддається контролю з боку уряду і чинить серйозний негативний вплив на державні фінанси. У результаті в країні збережеться помітний дефіцит податкових надходжень порівняно з рівнем, очікуваним до кризи. Водночас уряду необхідно продовжувати проводити успішні антикризові заходи. Це свідчить про те, що федеральний уряд продовжить направляти значні кошти на боротьбу з пандемією і стимулювання економіки.

Проте в 2022 році уряд Німеччини позичить значно менше коштів, ніж у 2021 році. Загалом уряд планує залучити 99,7 млрд євро нових боргових зобов'язань у 2022 році для фінансування дефіциту доходів і додаткових витрат. Прогнозований коефіцієнт заборгованості на 2021 рік становитиме 74,5%. Таким чином, коефіцієнт державного боргу значно нижчий, ніж після економічної та фінансової кризи, коли державний борг виріс до 82,3% ВВП в 2010 році. Коефіцієнт заборгованості Німеччини також залишається низьким за міжнародними стандартами – найнижчим серед країн Великої сімки [2].

На рис. 2 наведено дані щодо національного боргу Німеччини з 2015 по 2020 р., щодо валового внутрішнього продукту (ВВП) з прогнозами до 2026 р. Відсотки відносяться до всієї країни та включають у себе борги держави, громад, муніципалітетів та борги соціального страхування.

Підхід уряду Німеччини до фіскальної політики відповідає рекомендаціям Європейської комісії. У 2022 року Європейська комісія третій рік поспіль призупинить дію обмежень на дефіцит бюджету та обсяги запозичень, вста-

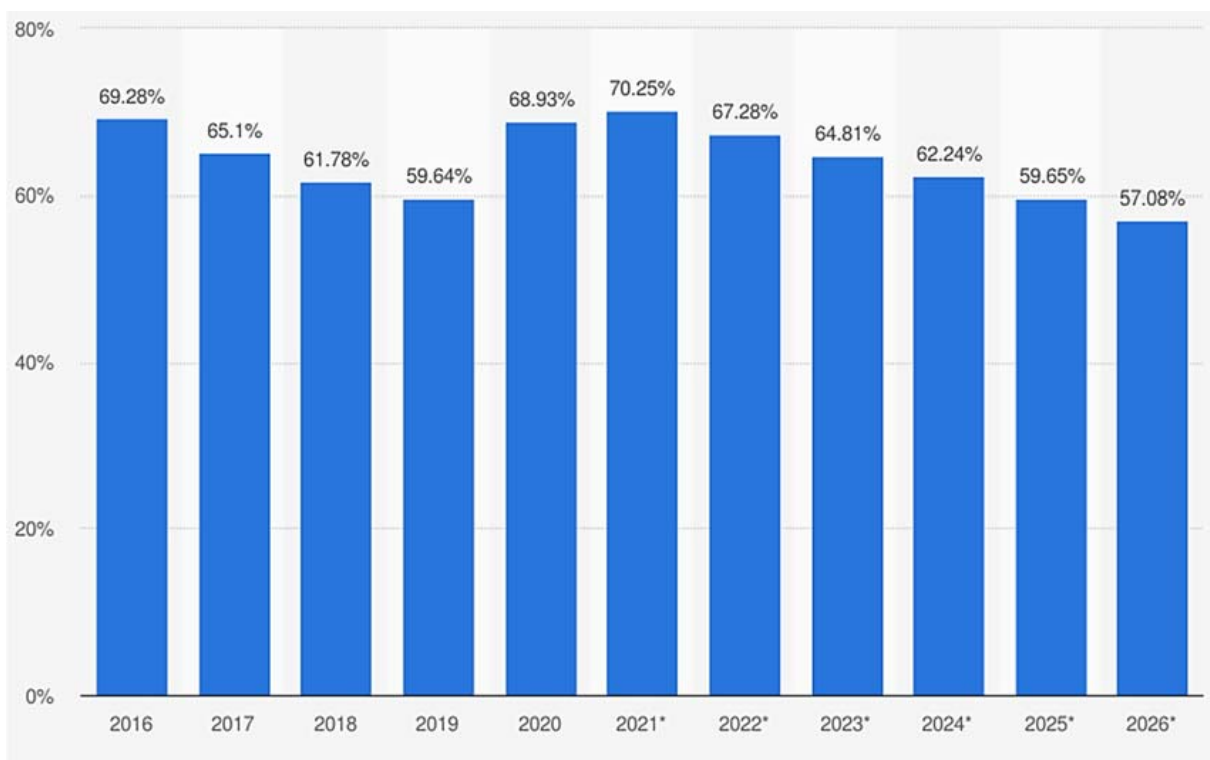


Рис. 2. Національний борг щодо валового внутрішнього продукту (ВВП) з 2016 по 2026 роки, %*

* Прогнозовані дані

Джерело: [5]

новлених «Пактом стабільності і зростання» (угода між державами Європейського Союзу, що стосується податкової і бюджетної політики), щоб надати країнам-членам Єврозони необхідну свободу дій для запровадження заходів щодо забезпечення фінансового зростання і фінансової допомоги. Європейська комісія має намір відновити регулярне застосування лімітів дефіциту і запозичень із 2023 року.

Починаючи з 2023 року уряд Німеччини планує знову дотримуватися «боргового правила», не вдаючись до запровадження надзвичайного винятку. На роки після 2023 р., на які поширюється розроблений фіскальний план, кількість нових запозичень буде значно скорочена. Повертаючись до таблиці 1, нові запозичення за планом скоротяться до 5,4 млрд євро в 2023 році, 12 млрд євро в 2024 році і 11,8 млрд євро в 2025 році.

Після 2025 року не буде необхідності документально підтверджувати необхідність фіскальних коригувань для дотримання конституційного бюджетного правила. Уряд Німеччини використовував цей же бюджетний інструмент під час останньої фінансово-економічної кризи. Бюджетні коригування у 2011–2013 фінансових роках становили 34,5 млрд євро, що значно перевищує цифру, представлену сьогодні у фіскальному плані до 2025 року.

Наприкінці поточного законодавчого терміну уряд Німеччини може представити успішний досвід фіскальної політики.

Уряд надавав підтримку, зокрема, особам із низькими і середніми доходами. Крім того запровадив практично повне скасування надбавки за солідарність, підвищення дитячої допомоги і збільшення податкових пільг, що є найбільшими податковими послабленнями за більш ніж 10 років.

Федеральні інвестиції зросли до рекордного обсягу в 186 млрд євро в період із 2018 по 2021 рік, що більш ніж на 50% вище від рівня, досягнутого в попередній законо-

давчий період. Проект бюджету і фіскальний план продовжують цю тенденцію, плануючи рекордні інвестиції в розмірі понад 200 млрд євро до 2025 року. Нинішній уряд вклав кошти в заходи щодо захисту клімату, цифрові технології та дослідження більше, ніж будь-який уряд до нього [9].

Аналізуючи дані рис. 3, можна констатувати, що темпи зростання економіки Німеччини у першому кварталі поточного року скоротилися на 2%. У другому кварталі 2021 року економіка Німеччини зросла на 1,6%, що трохи більше, ніж прогнозовані 1,5%, що спричинено збільшенням споживання і державних витрат після ослаблення обмежень COVID-19. Приватне споживання зросло на 3,2% (-5,2% в 1-му кварталі), зробивши вагомий внесок у загальне зростання на 1,6%, державні витрати зросли на 1,8% (-0,7% в 1-му кварталі), а валове нагромадження основного капіталу збільшилося на 0,5% (-0,7% в 1-му кварталі). Однак експорт (0,5% у другому кварталі проти 1,4% у першому кварталі 2021 року) й імпорт (2,1% проти 4,2%) зростали повільнішими темпами. За прогнозами Бундесбанку, ВВП Німеччини виросте на 3,7% в цьому році, хоча цей показник може не досягти цільових показників зростання за весь рік через дельта-штам коронавірусної хвороби.

Крім того, у вересні в Німеччині відбулися парламентські вибори, перемогу на яких здобула партія СДПН на чолі з Олафом Шольцом, чинним віце-канцлером та міністром фінансів Німеччини. І тепер Німеччину чекає період формування парламентської коаліції, вибору нового канцлера та формування нового уряду. Це може спричинити певну початкову невизначеність у діяльності та формуванні політики нового парламенту та уряду. Тому незалежно від особи новообраного канцлера ФРН перед ним буде стояти завдання, збільшивши витрати у пріоритетних напрямках, зберегти низький рівень запозичень.

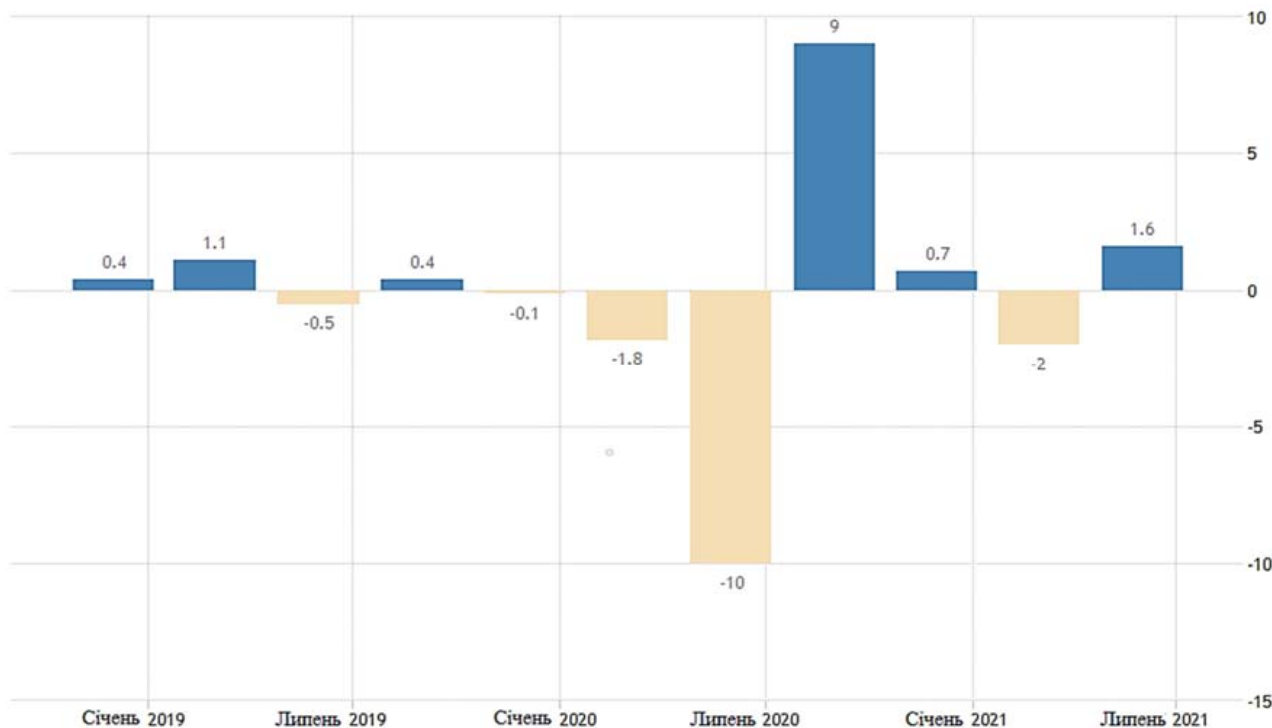


Рис. 3. Темпи зростання ВВП Німеччини, %

Джерело: [7]

Висновки. Уряд Німеччини вжив цілеспрямовані і рішучі дії у галузі фінансової політики під час пандемії. Економіка Німеччини порівняно благополучно долає кризу COVID-19. Загалом можна очікувати швидкого від-

новлення економіки в наступні роки, не в останню чергу завдяки заходам уряду з підтримки підприємств і збереження робочих місць. Уряд знову істотно підвищив прогноз зростання на 2022 рік – до 3,6%.

Список використаних джерел:

1. Графік тижня: Федеральний бюджет Німеччини на 2022 рік. URL: <https://www.icaew.com/insights/viewpoints-on-the-news/2021/sep-2021/chart-of-the-week-german-federal-budget-2022> (дата звернення: 01.10.2021).
2. Джерело: Німеччина планує 100 мільярдів євро чистого нового боргу на 2022 рік. URL: <https://www.reuters.com/article/germany-economy-debt-idUSL5N2NZ45H> (дата звернення: 10.10.2021).
3. Німеччина: баланс бюджету між 2016 і 2026 роками щодо ВВП. URL: <https://www.statista.com/statistics/624187/germany-budget-balance-in-relation-to-gdp/> (дата звернення: 14.10.2021).
4. Німеччина: Група ЕІБ та Commerzbank об'єднують зусилля для підтримки малих та середніх компаній у кризі. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1773 (дата звернення: 05.10.2021).
5. Німеччина: Національний борг щодо валового внутрішнього продукту (ВВП) з 2016 по 2026 рік. URL: <https://www.statista.com/statistics/624193/national-debt-of-germany-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/> (дата звернення: 14.10.2021).
6. Пакет стимулів для всіх у Німеччині. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/EN/Issues/Public-Finances/stimulus-package-for-everyone/stimulus-package-for-everyone.html#t-teaserband-wie-gehts-deutschland> (дата звернення: 01.10.2021).
7. Річний темп зростання ВВП Німеччини. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/gdp-growth-annual> (дата звернення: 10.10.2021).
8. Федеральне міністерство фінансів. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en> (дата звернення: 07.10.2021).
9. Федеральний банк Німеччини. URL: <https://www.bundesbank.de/en> (дата звернення: 07.10.2021).
10. Федеральний бюджет (Німеччина). Вільна енциклопедія – Вікіпедія. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Bundeshaushaltsplan_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Bundeshaushaltsplan_(Deutschland)) (дата звернення: 5.10.2021).

References:

1. Chart of the week: German federal budget 2022. URL: <https://www.icaew.com/insights/viewpoints-on-the-news/2021/sep-2021/chart-of-the-week-german-federal-budget-2022> (accessed 1 October 2021).
2. Germany plans 100 bln euros of net new debt for 2022 – source. URL: <https://www.reuters.com/article/germany-economy-debt-idUSL5N2NZ45H> (accessed 10 October 2021).
3. Germany: Budget balance between 2016 to 2026 in relation to GDP. URL: <https://www.statista.com/statistics/624187/germany-budget-balance-in-relation-to-gdp/> (accessed 14 October 2021).
4. COVID Germany: EIB Group and Commerzbank join forces to support small and mid-sized companies in COVID-crisis. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1773 (accessed 5 October 2021).
5. Germany: National debt in relation to gross domestic product (GDP) from 2016 to 2026. URL: <https://www.statista.com/statistics/624193/national-debt-of-germany-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/> (accessed 14 October 2021).
6. A stimulus package for everyone in Germany. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/EN/Issues/Public-Finances/stimulus-package-for-everyone/stimulus-package-for-everyone.html#t-teaserband-wie-gehts-deutschland> (accessed 1 October 2021).
7. Germany GDP Annual Growth Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/gdp-growth-annual> (accessed 10 October 2021).
8. Federal Ministry of Finance. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en> (accessed 7 October 2021).
9. The Deutsche Bundesbank. URL: <https://www.bundesbank.de/en> (accessed 7 October 2021).
10. Bundeshaushaltsplan (Deutschland). The Free Encyclopedia – Wikipedia. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Bundeshaushaltsplan_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Bundeshaushaltsplan_(Deutschland)) (accessed 5 October 2021).

АНАЛИЗ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФИНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ ГЕРМАНИИ

Аннотация. В работе проведено исследование проекта федерального бюджета Германии на 2022 год и фискального плана правительства до 2025 года. Проанализированы основные бюджетные показатели, официальные статистические данные о расходах и доходах бюджета, бюджетном балансе, отношении национального долга к валовому внутреннему продукту и темпах роста ВВП страны в 2021 году и прогнозе на 2022–2025 годы. Кроме того, рассмотрена реализация бюджета в 2021 году, меры стабилизации экономической и финансовой ситуации, введенные правительством Германии в связи с пандемией коронавирусной болезни COVID-19. Также в статье проведен анализ социальной составляющей бюджета, роли финансового контроля в стабилизации ситуации в условиях пандемии и участия Германии в решении такого глобального вызова, как беспрецедентно быстрое изменение климата.

Ключевые слова: бюджет, фискальная политика, финансирование, федеральное правительство, инвестиции.

ANALYSIS OF THE FUNCTIONING OF THE FINANCIAL-BUDGETARY SYSTEM OF GERMANY

Summary. This paper examines the draft federal budget of Germany for 2022 and the government's fiscal plan until 2025. The main budget indicators, official statistics on budget expenditures and revenues, budget balance, the ratio of national debt to gross domestic product and the growth rate of GDP in 2021 and the forecast for 2022–2025 are analyzed. In addition, the implementation of the budget in 2021, measures to stabilize the economic and financial situation implemented by the German government in connection with the pandemic COVID-19 were considered. An analysis of the social component of the budget, the role of financial control in stabilizing the situation caused by a pandemic and Germany's participation in finding solutions to such global challenge as unprecedentedly rapid climate change was also made. The next few years are crucial for strengthening Germany and Europe – for the major challenges posed by climate change, the need for digitization, securing our prosperity, social cohesion and demographic change. Germany needs a stable and reliable government that addresses the challenges facing the country. Following the elections in Germany in September 2021, a series of talks were held between the elected parties, during which they reached agreements on the main areas of their cooperation. SPD, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN and Free

Democrats recognize that Germany needs a new beginning. Even more than 30 years after the peaceful revolution, Germany remain committed to the task of completing internal unity – socially and economically. Meeting climate protection targets will also require an accelerated phase-out of coal-fired power generation. In order to respond to changes in the world of work and to address the wishes of employees and companies for more flexible working time arrangements, parties want to support trade unions and employers to enable flexible working time models. Germany's economy is leading not only in Europe but also in the world, so all the processes taking place in its financial system of Germany have a direct impact on the state and trends of further development of economic processes in the European Union. Analysis of the formation of the draft German budget, its main indicators and the government's fiscal plan until 2025, especially during the COVID-19 pandemic, is important for understanding the general state of the German economy.

Key words: budget, fiscal policy, financing, federal government, investment.